

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 8564/10

בפני :
כבוד השופטת מ' נאור
כבוד השופטת ע' ארבל
כבוד השופט י' דנציגר

המערערים :
1. מג'די זועבי
2. סלים זועבי
3. מוחמד זועבי
4. עיז אלדין זועבי

נגד

המשיבה :
מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת בת"פ
145-09 שניתן על ידי כב' סגן הנשיא ת' כתילי ביום
9.11.2009

תאריך הישיבה :
י"ז באדר א' התשע"א (21.02.11)

בשם המערערים :
עו"ד ד' יפתח

בשם המשיבה :
עו"ד ד' פינקלשטיין

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (סגן הנשיא ת'
כתילי) בת"פ 145-09 אשר ניתן ביום 9.11.2009.

1. המערערים הורשעו, על פי הודאתם במסגרת הסדר טיעון, בעובדות כתב
אישום מתוקן שהוגש נגדם.

2. על פי כתב האישום המתוקן, בין משפחותיהם של האחים טאלב ומועד זועבי (להלן: טאלב ומועד) מחד גיסא, לבין משפחתו של אחיהם משהור זועבי (להלן: משהור) מאידך גיסא, קיים סכסוך ארוך יומין. המשפחות מתגוררות כולן בכפר מצר: משפחותיהם של טאלב ומועד מתגוררות בבית משותף ובבית הצמוד מתגוררת משפחתו של משהור. המערערים 1-3 הינם בניו של מועד והמערער 4 הוא בנו של טאלב.

ביום 13.7.2009 תוכננה להתקיים ברחבת הכביש הסמוכה לבית משפחת משהור חתונת בתו ומשפחתו החלה בהכנות לחתונה, הכנות בהן סייע חסן זועבי, בן 15 באותה העת (להלן: חסן או המתלונן). בשלב מסויים פנה אחד מבניו של משהור אל טאלב וביקש את רשותו להזיז את פחי האשפה שהיו ברחבה שבין בתי המשפחות למקום אחר. טאלב סירב והחל לאיים על בנו של משהור וכן על בן נוסף של משהור שהיה במקום.

בעקבות זאת פרצה קטטה בין המשפחות. במהלך הקטטה הכה המערער 2 במקל את אחד הנוכחים, לאחר מכן זרק את המקל לעבר אחד מבניו של משהור וקילל אותו. באותה העת, המערער 3 הכה באמצעות מוט ברזל את בני משפחת משהור וכן זרק אבנים לעברם. המערער 1 החזיק במקל ונופף בו בתנועות איום ואילו המערער 4 עלה על גג הבניין והחל לזרוק ממנו אבנים, חפצים כבדים וקרשים לעבר בני משפחת משהור. בשלב מסויים שב המערער 1 לרחבה כשהוא נושא עימו את נשקו האישי, רובה מסוג M-16 שהחזיק ברשותו עקב שירותו כשוטר מג"ב וירה מספר יריות לעבר הבתים הסמוכים. בשלב זה עזב חסן את הרחבה ופנה לבית סבו הסמוך. או אז המערער 4 הניף שולחן ברזל ועליו לוח שיש כבד וזרק אותו לעבר חסן. השולחן פגע בחסן והפיל אותו על הארץ. כתוצאה מכך נגרמו לחסן שבר בגשר האף, שבר באגודל יד ימין, חתכים וחבלות נוספות והוא אושפז בבית חולים למשך יממה. התגרה נמשכה עוד זמן רב לאחר פציעתו של חסן ולא חדלה עד להתערבות כוחות המשטרה שהגיעו למקום.

3. בעקבות הודאתם, הורשעו המערערים בביצוע העבירות הבאות אשר יוחסו להם בכתב האישום המתוקן:

(א) המערער 1: תגרה [לפי סעיף 191 לחוק העונשין, התשל"ז-1977] (להלן: החוק); פציעה בנסיבות מחמירות (לפי סעיף 344 לחוק בצירוף סעיף 335(א)(1) לחוק); ניסיון לתקיפה הגורמת חבלה ממשית בנסיבות מחמירות (לפי סעיף 380 לחוק

בצירוף 382(א) לחוק ו-25 לחוק); מעשה פזיזות או רשלנות (לפי סעיף 338(א)(5) לחוק); ויריות באיזור מגורים (לפי סעיף 340 א לחוק).

(ב) המערערים 2 ו-3: תגרה (לפי סעיף 191 לחוק) ותקיפה הגורמת חבלה ממשית בנסיבות מחמירות (לפי סעיף 380 לחוק בצירוף סעיף 382(א) לחוק).

(ג) המערער 4: תגרה (לפי סעיף 191 לחוק) וחבלה חמורה בנסיבות מחמירות (לפי סעיף 333 לחוק בצירוף סעיפים 335(א)(1) ו-335(א)(2) לחוק).

3. הסדר הטיעון הנזכר לעיל לא כלל הסכמה לגבי העונשים שיושתו על המערערים. בשלב הטיעונים לעונש, הוצגו תסקירי שירות מבחן ביחס למערערים.

ביחס למערער 1 צויין בתסקיר שירות המבחן כי הוא בעל יכולת טובה להתמיד ולהסתגל למסגרות ולרכוש מיומנויות בתחומים שונים. עוד נאמר כי המערער 1 לקח אחריות על מעשיו, כי הוא מבין את חומרת מעשיו וכי הוא ביטא אמפטיה מסוימת כלפי המתלונן. המלצת שירות המבחן הייתה כי יוטל עליו צו מבחן לשנתיים במסגרתו ישולב בטיפול בנושא מניעת אלימות וכי תיבדק האפשרות לריצוי מאסר במסגרת עבודות שירות.

מן המערער 2 התרשם שירות המבחן כי המדובר באדם המגלה יכולות תפקוד וכישורי חיים תקינים. כן ציין שירות המבחן כי המערער מבין כי הוא ראוי לענישה בגין מעשיו אך כי הוא נוטה למזער את חלקו ביחס לאירועים נושא כתב האישום. הומלץ על חלופה עונשית במסגרת צו שירות לתועלת הציבור בהיקף של 200 שעות, בצד ענישה מותנית מרתיעה.

באשר למערער 3, ציין שירות המבחן כי המדובר באדם בעל יכולת הסתגלות גבוהה במסגרות לימודים ותעסוקה וכי הוא מגלה אחריות לתפקידים אותם הוא ממלא במשפחתו ובמקום עבודתו. עוד צויין כי המערער 3 לקח אחריות על מעשיו והביע חרטה על מעשיו. שירות המבחן המליץ על הטלת צו מבחן של 200 שעות ומאסר מותנה, והודיע כי יבנה תוכנית שירות לתועלת הציבור מתאימה עבור המערער 3 שתועבר לאישור בית המשפט.

בעניינו של המערער 4, צוין כי המדובר בצעיר שגדל במשפחת קשת יום, כי הוא סבל מקשיי הסתגלות למסגרות חינוך אך עשה מאמצים לייצב את תפקודו

במסגרות התעסוקתיות בהן עבד. כן צויין כי יש ביכולתו לכבד גבולות וסמכות אם כי קיימת נטייה לאימפולסיביות ומצבי אובדן שליטה. המלצת שירות המבחן, בה ראה מענה עונשי חינוכי והרתעתי הולם, הייתה להטיל עליו צו מבחן לשנה, שירות לתועלת הציבור בהיקף של 200 שעות ופיצוי למתלונן ככל שלא הושג הסכם "סולחה" בין הצדדים.

4. ב"כ המשיבה עתרה להטלת עונשי מאסר בפועל לתקופה ארוכה, מאסר על תנאי ופיצוי למתלונן. ב"כ המערערים ביקש לאמץ את המלצות שירות המבחן וכן ביקש כי ינתן משקל לעובדה כי נערך הסכם "סולחה" בין הניצים.

5. בגזר דינו, עמד בית המשפט המחוזי על המלצות שירות המבחן, והדגיש את חשיבות השתתפות עונשים חמורים ומרתיעים כאשר המדובר במעשי אלימות שבוצעו בשל סכסוך בין משפחות יריבות בחברה "חמולתית". בית המשפט המחוזי דחה את טענת המערערים כי יש ליתן משקל להסכם הסולחה שנערך וקבע כי זה, הגם שמהווה הוא מעשה מבורך, אין בכוחו לבוא במקום מוסד הענישה. בנוסף, עמד בית המשפט על תוצאות התפרעותם של המערערים וקבע כי יש ליתן משקל לחבירתם המשותפת כ"קבוצה תוקפת". בפרט עמד בית המשפט המחוזי על תפקידו של המערער 1 בתגרה שפרצה ועל השימוש לרעה שעשה בנשקו שניתן לו לצורך מילוי תפקידו כשוטר. בית המשפט מצא כי יש לדחות את המלצות שירות המבחן, תוך שהוא מציין כי במקרה זה קבלת ההמלצות תעביר מסר שהעבריינות משתלמת. על רקע דברים אלו, גזר בית המשפט המחוזי על המערערים את העונשים הבאים:

(א) על המערערים 1 ו-4 עונש של 30 חודשי מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרם) ו-18 חודשי מאסר על תנאי לתקופה של 3 שנים שלא יעברו עבירה מן העבירות בהן הורשעו.

(ב) על המערערים 2 ו-3 עונש של 24 חודשי מאסר בפועל (בניכוי ימי מעצרם) ו-12 חודשי מאסר על תנאי שלא יעברו עבירה מן העבירות בהן הורשעו;

(ג) כמו-כן, חויבו כל אחד מן המערערים בתשלום קנס בסך 500 ש"ח או ריצוי 5 ימי מאסר תחתיו, ובתשלום פיצוי בסך של 10,000 ש"ח למתלונן.

מכאן הערעור שלפנינו.

6. המערערים - באמצעות בא כוחם, עו"ד ד' יפתח - טוענים כי בית המשפט המחוזי שגה כשנמנע מלאמץ את המלצות שירות המבחן. כן נטען כי לא ניתן משקל ראוי לנסיבות חייהם האישיות של המערערים, לגילם, לעברם הנקי ואורח חייהם הנורמטיבי. המערערים מוסיפים וטוענים כי בית המשפט המחוזי טעה כשהעדיף שיקולי ענישה והרתעה על פני השיקול השיקומי וכי החמיר עימם יתר על המידה. עוד טוענים המערערים כי לא ניתן משקל ראוי לעובדה כי בין המשפחות היריבות נערך הסכם "סולחה" שיש בו כדי להפחית ממסוכנות המערערים. כמו כן טוענים המערערים כי התייחסות בית המשפט אליהם הייתה כאל "מקשה אחת" וכי היה עליו להשית עונש על כל אחד מהם בשים לב למעשים הספציפיים בהם הודה ולנסיבות חייו הקונקרטיות. לטענת המערערים, העונשים שהושתו עליהם חורגים מרף הענישה המקובל.

7. המשיבה - באמצעות באת כוחה, עו"ד ד' פינקלשטיין - טענה כי אין מקום להתערב בעונשים שהושתו על המערערים וכי אלו אינם חורגים מרף הענישה המקובל. נטען כי המדובר במעשים שבוצעו בצוואתא, באמצעות נשק חם וקר בלבו של יישוב במשך זמן ארוך, אשר כתוצאה מהם נפגע קטין תמים, וכי העונשים שהושתו תואמים את חומרת המעשים בהם הודו המערערים. בנוסף, נטען לפנינו כי בצדק נמנע בית המשפט המחוזי מלייחס משקל להסכם ה"סולחה" שנערך שכן זה אינו יכול לשמש תחליף לבית המשפט. בהקשר זה אף נטען כי הסכם ה"סולחה" נערך עם משפחתו של חסן ולא עם המשפחה היריבה מתוך משפחת זועבי. עוד טענה לפנינו ב"כ המשיבה כי אמנם שירות המבחן לא המליץ על גזירת עונשי מאסר בפועל אך התסקירים בעניינם של המערערים לא היו חיוביים. לבסוף, עמדה ב"כ המשיבה על העובדה כי הפיצויים והקנסות שהושתו על המערערים לא שולמו על ידם.

תסקירים משלימים

8. עובר לקיומו של הדיון שלפנינו, הונחו לפנינו תסקירים משלימים מטעם שירות המבחן. באשר למערער 1 ציין שירות המבחן כי תפקודו במהלך מאסרו תקין, כי הוא מבטא אמפטיה כנה כלפי חסן ומעורה במצבו הבריאותי. כן צויין כי הוא מביע מוטיבאציה לטיפול. באשר למערער 2 צויין כי תפקודו במהלך מאסרו תקין, כי הוא עובד, משתף פעולה עם הגורמים המטפלים בבית הכלא ועושה מאמצים להשתלב בהליך טיפולי. ביחס למערער 3, עמד שירות המבחן על מצבו הבריאותי ועל המתח בו הוא נתון לקראת הדיון בערעור. לגבי המערער 4 נאמר בתסקיר זה כי במסגרת המאסר,

הוא משולב במסגרת תעסוקתית, לוקח חלק בפעילויות של מסגרת החינוך ומעוניין להשתלב בתוכנית טיפולית ולהפיק תועלת מן האפשרויות השיקומיות בתקופת מאסרו.

דיון והכרעה

9. לאחר עיון בכתב הערעור ובחומר שצורף לו ולאחר ששמענו את טענות הצדדים ועיינו בתסקירים המשלימים שהוגשו לנו, אמליץ לחברותיי לקבל את הערעור באופן חלקי ולהקל בעונשם של המערערים כמפורט בפסקה 10 להלן.

אין להכביר מילים באשר לחומרת מעשיהם האלימים של המערערים, איש איש ומעשיו הוא, אשר בעקבות ויכוח סתמי בעליל, נקטו הם בשורה של מעשים אלימים הכוללים יידוי אבנים, הכאה במקל ובמוט ברזל, זריקת חפצים כבדים וקרשים מגג הבניין לעבר בני המשפחה היריבה ולעבר המתלונן וירי לעבר הבתים הסמוכים. אכן, במידה רבה דווקא פעולתם של המערערים כקבוצה מלמדת על חומרת מעשיהם, אם כי מעשיהם של המערערים 1 ו-4 חמורים ממעשיהם של המערערים 2 ו-3. את נגע האלימות הפושה בחברתנו, בפרט במצבים בהם זו פורצת ללא כל סיבה של ממש, יש למגר, וזאת בין היתר על ידי ענישה מחמירה ומרתיעה.

יחד עם זאת, אמליץ לחברותיי להקל במעט את העונשים שהושתו על המערערים אשר ניתנו תוך העדפה ברורה ומוכנת של שיקולי ההרתעה, וזאת נוכח עברם הנקי, המלצות שירות המבחן, החרטה שהביעו וכן הסכם הסולחה שנערך בין משפחותיהם לבין משפחתו של חסן. אכן, שיקולי ההרתעה בעלי משקל משמעותי בעבירות אלימות נראו למשל: ע"פ 3863/09 מדינת ישראל נ' חסן (לא פורסם, 10.11.2009); ע"פ 6867/06 עזאם נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 12.10.2008); ע"פ 4173/07 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 16.8.2007) [אולם אין בכך כדי להפחית מחשיבות גזירת הדין בהתאם לנסיבות הפרטניות של כל עבריין וכל עבירה].

10. נוכח שיקולים אלו, אמליץ לחברותיי לקבל את הערעור באופן חלקי כך שתקופת המאסר שהושתה על המערערים 1 ו-4 תועמד על 24 חודשי מאסר (בניכוי ימי מעצר) ותקופת המאסר בפועל שהושתה על המערערים 2 ו-3 תועמד על 18 חודשי מאסר (בניכוי ימי מעצר). יתר חלקי גזר הדין יותרו על כנם.

השופטת ע' ארבל:

קראתי את חוות דעתו של חברי, השופט דנציגר, אך לצערי אין בידי להצטרף אליה.

הלכה היא כי ערכת הערעור לא תתערב בעונש שנגזר על-ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים בהם קיימת סטיה ברורה וחריגה ממדיניות הענישה הראויה, או שבגזר הדין טעות בולטת ומהותית (ע"פ 9097/05 ורשילובסקי נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 3.7.06); ע"פ 1242/97 גרינברג נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 3.2.98); ע"פ 3091/08 טריגר נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 29.1.09)). לטעמי, המקרה שלפנינו אינו מהמקרים החריגים המצדיקים התערבות בעונש.

כפי שמציין חברי בחוות דעתו, מדובר במעשי אלימות חמורים שבוצעו בחבורה, וכללו שימוש בנשק חם. התגרה האלימה שבהשתתפות בה הודו המערערים ניצתה על עניין של מה בכך ויש בכך כדי להקנות למעשים מימד נוסף של חומרה. המעשים גרמו לפגיעה בצעיר כבן 15 שנזקק לאשפוז בן יממה וספג שבר באפו ובאגודל ימין, חתכים וחבלות. כמו-כן נגרם נזק לרכוש. מדובר במעשים הזורעים אווירה של חוסר ביטחון ומתח ברחוב, מעודדים את השימוש באלימות כאמצעי לפתרון סכסוכים ופוגעים בתחושת המחויבות של הציבור כולו לשלטון החוק. ככאלה, מחייבים הם ענישה הולמת, שיש בה לשקף את הפסול שבהתנהגות ולהרתיע הן את העבריין שעניינו נידון, הן את ציבור העבריינים בכוח, מפני שימוש באלימות לפתרון מחלוקות. לצד שיקולים אלה מביא בית המשפט בחשבון בגזירת העונש את נתוניו של הנידון וגוזר לו את העונש הראוי בנסיבות העניין.

נדבך מרכזי בטיעוניהם של המערערים בפנינו הינו תסקירי שירות המבחן בעניינם. כידוע, בית המשפט שוקל בכובד ראש את המלצת שירות המבחן כגורם מקצועי. המלצתו של שירות המבחן, המתמקדת בנאשם הקונקרטי, חשובה היא ומסייעת לבית המשפט בגזירת העונש. ואולם, ההמלצה אינה מחייבת את בית המשפט אלא מתווספת למגוון של שיקולים שעליו להביא בחשבון וביניהם שיקולים שבאינטרס הציבורי, הפגיעה שנגרמה לקרבן העבירה ועוד (ע"פ 405/06 מדינת ישראל נ' חלייחל (לא פורסם, 8.5.06); רע"פ 9720/07 גבאי נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 22.9.08)). ואכן, בית המשפט המחוזי הביא בחשבון את המלצת שירות המבחן ואיזנה אל מול שיקולים אחרים הרלוונטיים לענישה. לא מצאתי כי האיזון שערך בלתי סביר.

עניין נוסף שעליו ראוי להעיר נוגע להסכם הסולחה. אכן, היו מקרים בהם נכון היה בית המשפט נכון להעניק לקיומו של הסכם סולחה משקל מסוים (ע"פ 635/05 דענא נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 26.11.07)). ואולם, הסולחה, ככל שהיא צעד חיובי, אינה מהווה שיקול מכריע בגזירת העונש ואינה יכולה לבוא תחת ענישה הולמת (ע"פ 2584/07 אגבריה נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 23.12.07)). הסולחה נערכת בין הצדדים המעוניינים בהשכנת שלום ביניהם, ואינה יכולה לבוא תחת מעורבותן של רשויות המדינה. זאת, בפרט כאשר מדובר במעשים שבמהותם מבטאים נטילת החוק לידיים לצורך פתרון סכסוכים תחת פניה לרשויות המוסמכות, וככל שאכן קיים סכסוך שיש להסדירו, לא ניתן להשלים עם מציאות בה מעשים של הפרת החוק שיש בהם כדי לסכן את שלום הציבור מוצאים פתרון במסגרות פרטיות המייתרות לכאורה את רשויות האכיפה (וראו גם: ע"פ 865/09 חמאד נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 10.12.09)). גם בענייננו הביא בית המשפט את הסולחה בחשבון ואיני סבורה שהמשקל שהעניק לה מצדיק התערבות

בסיכומם של דברים, אל מול חומרת העבירות והנזק שנגרם בעקבותיהן לקטין ולרכוש, ובענייננו של המערער 1 - השימוש שעשה בנשקו האישי שניתן לו לצורך שירותו במשמר הגבול, ניצבים עברם הנקי של המערערים, המלצת שירות המבחן, קיומו של הסכם הסולחה והחרטה שהביעו בהיותם של המערערים נעדר עבר פלילי, ברי כי נשיאת עונש מאסר קשה היא בעבורם. יחד עם זאת, מדובר בהתנהגות אלימה וחמורה, שבנס לא הסתיימה בתוצאות קשות יותר ולא ניתן לעבור עליה לסדר היום. אירועים מסוג זה מחייבים ענישה שיהיה בה רכיב דומיננטי של הרתעה ואני סבורה כי השקלול שערך בית המשפט קמא בין השיקולים השונים הרלוונטיים לגזירת הדין הוא סביר וראוי.

אשר על כן, לו דעתי תישמע, יידחה הערעור.

ש ו פ ט ת

השופטת מ' נאור:

אני מצטרפת לחוות דעתה של חברתי השופטת ארבל.

ש ו פ ט ת

הוחלט ברוב דעות כאמור בפסק דינה של השופטת ע' ארבל, בניגוד לדעתו החולקת של השופט י' דנציגר.

המערער 3 יתייצב לריצוי עונש המאסר בפועל שהושת עליו במזכירות בית המשפט המחוזי בנצרת ביום א', ה-20 במרץ 2011, עד השעה 9:00. נוכח מצבו הרפואי, אשר בגינו עוכב ביצוע עונש המאסר בפועל שהושת עליו, אנו סבורים כי מן הראוי שהמערער 3 ייבדק על ידי רופא מטעם שירות בתי הסוהר סמוך ככל האפשר לאחר שעת התייצבותו לריצוי עונשו על מנת להתאים את תנאי כליאתו למצבו הבריאותי ועל מנת לקבוע את אופן הטיפול בו והמעקב אחרי מצבו.

ניתן היום, כ"ז באדר א' תשע"א (3.3.2011).

שופט

שופטת

שופטת